مجـلـه‌ی توسـعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشـکی
دوره‌ی ۲، شماره ۲، بهار و تابستان ۸۸، صفحات ۱ تا ۸

نظرات دانشجویان پرستاری زنجان نسبت به حرفه‌ی پرستاری و دلایل ترک آن

حمیدرضا حریریان[۱]، علی آقاجانلو[۱]، رقیه جباری[۲]

نویسنده‌ی مسئول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی houman.haririan@gmail.com

چکیده

زمینه وهدف: *ترک تحصیل و ترک حرفه یکی از مشکلات مهم رشته‌ی پرستاری است که سالیانه هزینه زیادی را متوجه سیستم آموزشی، بهداشتی و درمانی کشورها کرده، می‌تواند تاثیر نامطلوبی بر کیفیت و کمیت خدمات بهداشتی ارایه شده به مددجویان و نهایتا سلامت افراد جامعه گذارد. هدف از این مطالعه، بررسی نظرات دانشجویان پرستاری نسبت به حرفه‌ی پرستاری، ترک آن وتعیین دلایلی که به نظر آن‌ها بیشترین اولویت را در ترک رشته دارند، بود.*

روش‌بررسی: *این مطالعه یک مطالعه‌ی توصیفی مقطعی بود. نمونه‌ها شامل ۱۳۰ دانشجوی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ بودند که به شیوه‌ی سرشماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ای مشتمل بر اطلاعات دموگرافیک، نظرات نسبت به حرفه و ترک آن بوده است.*

یافته‌ها: *نتایج نشان می‌دهد که تنها ۳۰ درصد دانشجویان نظر مثبتی نسبت به حرفه خود داشتند و ۵۷ درصد آن‌ها موافق با ترک آن بوده‌اند. هم‌چنین ۵۲ درصد تصمیم به تغییر رشته و ۴۸/۵ درصد تصمیم به انصراف از رشته داشتند. شش الویت اول دلایل ترک حرفه‌ی پرستاری به نظر واحدهای مورد پژوهش، نداشتن پایگاه مثبت اجتماعی، ناهماهنگی واقعیت با تصورات اولیه، وجود شکاف طبقاتی بین پزشکان و پرستاران، پایین بودن میزان حقوق و دست مزد پرستاران، نگرش منفی افراد تیم پزشکی به حرفه و نامناسب بودن محیط کار بالینی بودند.*

نتیجه‌گیری: *در مجموع به نظر می‌رسد که دلایل اساسی ترک رشته که بار سنگینی را بر سیستم اقتصادی و بهداشتی درمانی جامعه وارد می‌کند در بسیاری از کشورها مشابه است، لذا فراخوانی برای ارایه‌ی راه کارهای مناسب جهت رفع این معضل از سوی مسوولین و برنامه‌ریزان مربوطه پیشنهاد می‌گردد.*

واژگان کلیدی: حرفه‌ی پرستاری، ترک حرفه‌ی پرستاری، نظرات دانشجویان پرستاری

مقدمه

یکی از مشکلات مهم حرفه‌ی پرستاری، میزان بالای ترک این رشته در حین تحصیل و بعد از فارغ التحصیلی است. همه ساله حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد دانشجویان پرستاری در سراسر جهان از ادامه تحصیل منصرف می‌شوند، که از یک سو منجر به کمبود پرستار شده، از سوی دیگر تاثیر ناخوشایندی بر انگیزه‌ی حرفه‌ای سایر دانشجویان می‌گذارد (۱). در حالی

۱- کارشناس ارشد پرستاری داخلی جراحی، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۲- تکنسین بیهوشی، مرکز آموزشی و درمانی حضرت ولیعصر(عج)، دانشگاه علوم پزشکی زنجان

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

که با توجه به رشد روز افزون جمعیت، چه به دلیل افزایش میزان موالید در کشورهای در حال توسعه و چه به دلیل افزایش طول عمر در کشورهای صنعتی، نیاز به خدمت بهداشتی درمانی و مراقبت‌های ویژه روز به روز بیشتر احساس می‌شود. پرستاران به عنوان بزرگ‌ترین بخش از نیروهای حرفه‌ای در خط مقدم ارایه‌ی خدمات در سیستم بهداشتی درمانی، بیشترین تماس را با مددجویان دارند و دارای نقش‌ها و وظایف متعدد و گسترده‌ای هستند. پرستاری به دلیل همین تعدد و پیچیدگی نقش‌ها، یک فعالیت حرفه‌ای است که نیاز به احساس مسوولیت، دقت و هوشیاری زیادی دارد (۲). بنابراین هرگونه کمبود و نارسایی در این گروه، مستقیما بر روی کیفیت و کمیت مراقبت‌های بهداشتی و در نهایت سلامت افراد و جامعه تاثیر خواهد گذاشت. طبق گزارش منتشره از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در کشورهای پیشرفته، نسبت پرستار به جمعیت شش تا هشت به ازاء هر ده هزار نفر بوده در حالی که این رقم در کشورهای در حال توسعه به سه تا پنج پرستار کاهش پیدا می‌کند. این نسبت در کشور ما با توجه به آمار سرشماری جمعیت و تعداد پرستاران، حدود یک به شصت هزار می‌باشد (۳). هاروی و مک موری عوامل کمبود پرستاران را پایین بودن حقوق و دست مزد، افزایش بار مسوولیت، رشد سریع تکنولوزی و نیاز به انجام مراقبت‌های پیچیده توسط آنان ذکر می‌کنند (۲). جیل لوی می‌نویسد: برنامه‌های پرستاری یکی از گران‌ترین برنامه‌های آموزشی دانشگاهی است و ترک تحصیل و حرفه، سالانه هزینه‌ی گزافی را متوجه سیستم آموزشی کرده، از طرف دیگر سیستم بهداشتی درمانی را با کمبود پرستار مواجه می‌سازد (۴). لینداپ گزارش می‌دهد که در استرالیا حدود ۱۵ تا ۲۰ در صد ترک تحصیل دانشجویان پرستاری طی گذراندن واحدهای بالینی پیش می‌آید (۵) و پورتر در بررسی خود دلیل اصلی ترک رشته را ناتوانی در گذراندن واحدهای درسی ذکر کرده است (۶). طبق آمارهای موجود، میزان کلی ترک رشته‌ی پرستاری در انگلستان در دهه‌ی ۱۹۶۰، بین ۲۳ تا ۳۴ درصد و در دهه‌ی ۱۹۹۰ نیز بین ۱۵ تا ۲۰ درصد در نوسان بوده است (۱). در گذشته برای پذیرفته شدن در رشته‌ی پرستاری داوطلبین باید در لیست‌های انتظار قرار می‌گرفتند و الویت انتخاب با افرادی بود که در درس‌های عمومی نمرات بالاتری را کسب کرده باشند. ولی در حال حاضر، به دلیل افزایش میزان ترک رشته، موانع پذیرش دانشجوی پرستاری کاهش یافته و ورود افرادی با نمرات پایین‌تر را امکان پذیر ساخته است با این وجود باز هم میزان ترک تحصیل به روند صعودی خود ادامه داده است (۴). چنان‌چه در کالج پرستاری سنلوئیس انگلستان، اخیرا میزان ترک تحصیل به چهل درصد رسیده است و مسوولین کالج چنسلور، افزایش میزان ترک تحصیل پرستاری را از ده به چهل درصد در سال‌های اخیر گزارش کرده‌اند (۷). طبق آمار نقل شده از اتحادیه‌ی ملی پرستاری امریکا ثبت نام در دانشکده‌های پرستاری در سال ۱۹۸۶ نسبت به سال‌های قبل ده درصد ودر سال ۱۹۹۷ در حدود شانزده درصد افت داشته است (۸). کالج سلطنتی پرستاری استرالیا ترک حرفه را به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مشکلات پیش روی حرفه پرستاری مطرح کرده، بر شناخت دلایل آن و عوامل موثر بر تشویق پرستاران به بازگشت به کار تاکید می‌نماید (۹). گلوسوپ معتقد است که امروزه تصویر ذهنی دانشجویان از پرستاری به عنوان یک حرفه‌ی ضعیف با حقوق کم و شرایط کاری سخت، از عواملی هستند که باعث روی گردانی از این حرفه شده است (۸). باید توجه کرد که در بسیاری از موارد، کمبود در تعداد پرستاران فارغ التحصیل نبوده، آنچه مدیران پرستاری را دچاراشکال می‌کند، عدم توانایی آنان برای تشویق پرستاران به ابقا در حرفه ونیز عدم امکانات دولت جهت به کارگیری و جذب آنان بوده است. نتایج پژوهش گلچین که رضایت شغلی پرستاران شاغل و عوامل موثر بر آن را در شهر زنجان مورد بررسی قرار داده بود، نشان داد که بیش از ۶۵ درصد

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

پرستاران از شغل خود ناراضی بوده و بیشترین دلایل عدم رضایت در ارتباط با مساله امنیت شغلی، حقوق و مزایا، سیاست‌های مربوط به پرستاری در کشور و تداخل کار با زندگی شخصی آنان بوده است (۱۰). انسان با شناخت واقعیات حرفه خود بهتر می‌تواند با آن سازگار شده، برای مشکلات حرفه‌ای‌اش راه حل مناسب را انتخاب کند در غیر این صورت پس از مواجهه با مشکلات دچار تردید شده، مجبور به عقب‌نشینی می‌شود. میر صدرایی در این زمینه می‌نویسد: اگر تصور فرد نسبت به حرفه اش مثبت باشد، از نظر روانی آمادگی بیشتری برای قبول مسوولیت خواهد داشت و در غیر این صورت ناامید شده، احساس می‌کند از عهده هیچ کاری بر نمی‌آید (۱۱). جکسون و سندی فورد در بررسی خود تحت عنوان عوامل پیش‌بینی کننده ترک تحصیل در دانشجویان پرستاری ترم اول، میزان ترک تحصیل ترم اول دانشجویان پرستاری کالج دالاس تگزاس را بین ۲۹ تا ۳۰ درصد ذکر و عوامل مؤثر بر شکست دانشجویان درادامه‌ی تحصیل را به سه گروه علمی، دانشگاهی، اقتصادی، اجتماعی و انگیزشی تقسیم کردند آن‌ها اهمیت توجه به دلایل ترک رشته در حرفه پرستاری را مورد تأکید قرارداده، ضرورت انجام بررسی در این زمینه را بیش از پیش مورد توجه قرار دادند (۱۲). در این بررسی پژوهش‌گران با سابقه‌ی تدریس در برنامه‌های آموزش تئوری وبالینی پرستاری و مشاهده‌ی مکرر دانشجویانی که در طی تحصیل همواره در صدد تغییر و یا ترک رشته بوده‌اند، تصمیم به اجرای این پژوهش گرفتند تا با شناسایی نظرات آنان گام اول را برای یافتن راه حل‌های این مشکل بردارند.

روش بررسی

این بررسی یک پژوهش مقطعی از نوع توصیفی، تحلیلی است که با هدف تعیین نظرات دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی زنجان نسبت به حرفه پرستاری و ترک آن و دلایل ترک حرفه پرستاری ازدیدگاه این دانشجویان صورت گرفته است. جامعه پژوهش را کلیه‌ی دانشجویان رشته‌ی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی زنجان در نیم سال دوم تحصیلی ۸۸-۸۷ که حداقل یک ترم تحصیلی را گذرانده بودند تشکیل داده، نمونه‌ی پژوهش شامل ۱۳۰ نفر از این دانشجویان بودند که با روش سرشماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این مطالعه پرسش‌نامه‌ای شامل ۳ بخش بود. بخش اول در رابطه با اطلاعات دموگرافیک، بخش دوم عبارت‌هایی در مورد نظرات دانشجویان نسبت به حرفه پرستاری و ترک آن و بخش سوم مربوط به دلایل ترک حرفه از دید آنان بود که پس از ارایه‌ی اهداف پژوهش و تأکید بر محرمانه ماندن اطلاعات و اختیاری بودن شرکت در پژوهش، جهت تکمیل به واحدها داده شد. پرسش‌نامه پس از مطالعات کتابخانه‌ای طراحی و اعتبار علمی آن با نظرخواهی از اعضای هیات علمی اصلاح و تأیید شد. جهت تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آزمون مجدد استفاده گردید. برای توصیف یافته‌ها از روش‌های آمار توصیفی شامل محاسبه‌ی میانگین، جداول و نمودارها و برای مقایسه‌ی نتایج بر حسب متغیرهای گوناگون از آزمون آماری کای دو و ضریب هم بستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس یافته‌های این بررسی بیشتر واحدهای مورد پژوهش، زن (۶۱/۵ درصد) بودند و۷۶ درصد در گروه سنی ۲۰تا۲۱ سال قرارداشتند. هم‌چنین بیشتر آن‌ها (۷۲ درصد) در خانواده خود فرد پرستار نداشتند .تقریبا نیمی از واحدهای این پژوهش درطول تحصیل خود تصمیم به انصراف از رشته و یا تغییر رشته پرستاری گرفته، ۶۸ درصد آنان اظهار داشتند که انتخاب این رشته را به دیگران توصیه نمی‌کنند. هم‌چنین نتایج این بررسی نشان داد که درصد کمی از واحدها نظر مثبتی نسبت به حرفه‌ی پرستاری داشتند (جدول۱).

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

جدول ۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی نظرات دانشجویان نسبت به حرفه‌ی پرستاری و ترک آن

نظرات دانشجویان		تعداد	درصد
نسبت به حرفه‌ی پرستاری	منفی	۵۸	۴۴
	خنثی	۳۳	۲۶
	مثبت	۳۹	۳۰
	جمع	۱۳۰	۱۰۰
نسبت به ترک حرفه‌ی پرستاری	موافق	۷۴	۵۷
	مخالف	۵۶	۴۳
	جمع	۱۳۰	۱۰۰

بیشترین نظر منفی نسبت به رشته‌ی پرستاری در بین دانشجویان سال دوم مشاهده شد (نمودار۱). لکن بین تعداد ترم‌های گذرانده شده و نظرات دانشجویان نسبت به حرفه‌ی پرستاری ارتباط معنی‌دار آماری وجود نداشت (p=۰/۰۷). براساس یافته‌ها بیش از نیمی از واحدهای مورد پژوهش موافق با ترک حرفه بودند (جدول۱).

جدول ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی نظرات دانشجویان نسبت به حرفه‌ی پرستاری برحسب جنسیت

نظرات نسبت به حرفه پرستاری	مرد		زن	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
منفی	۱۳	۲۶	۱۴	۱۷
خنثی	۳۰	۶۰	۵۰	۶۳
مثبت	۷	۱۴	۱۶	۲۰
جمع	۵۰	۱۰۰	۸۰	۱۰۰

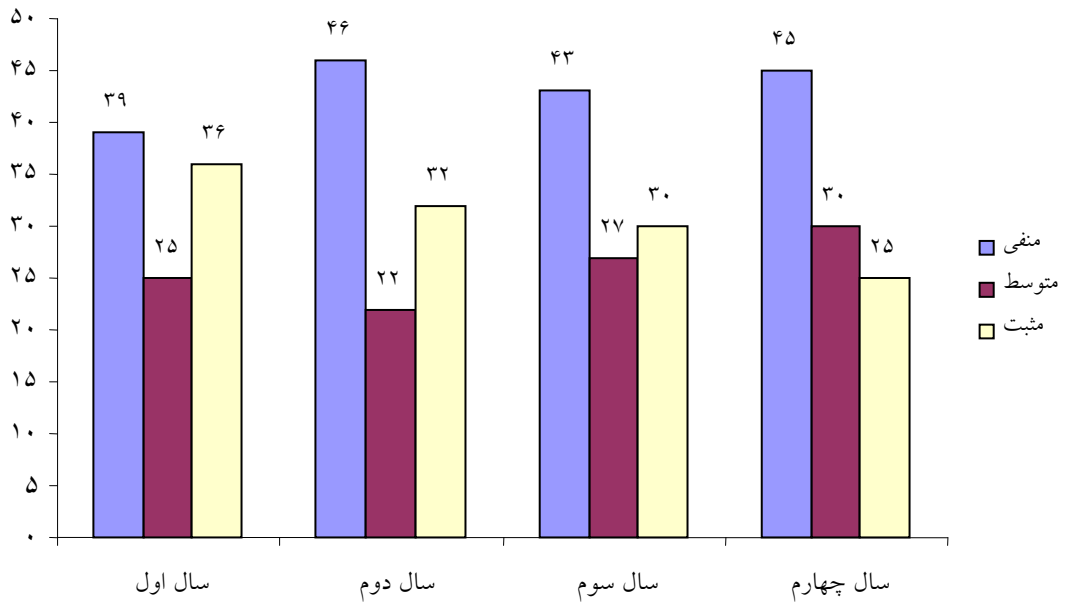

نمودار ۱: فراوانی نسبی نظرات دانشجویان نسبت به حرفه‌ی پرستاری به تفکیک سال تحصیلی

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

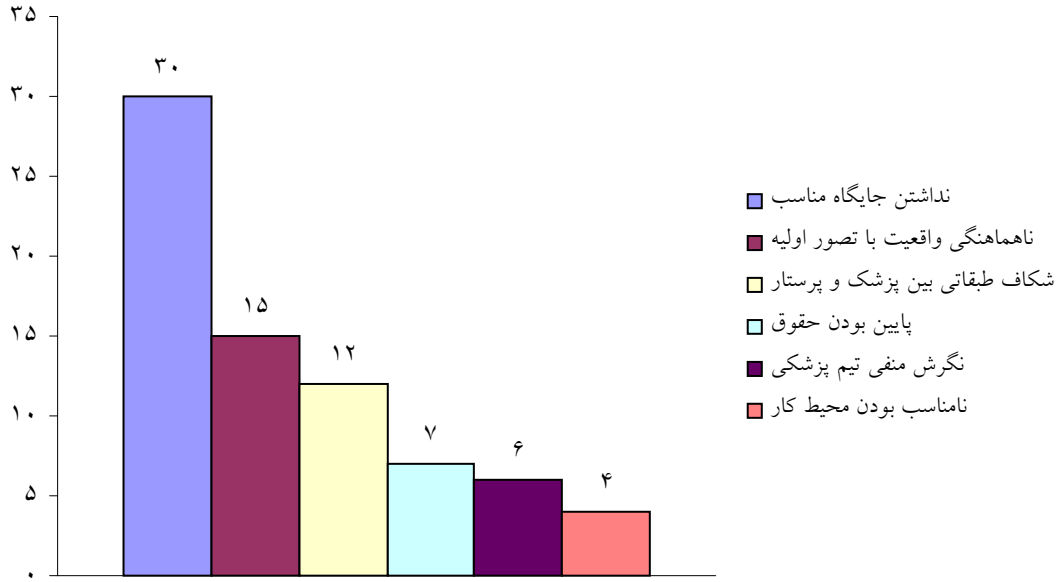

نمودار ۲: فراوانی دلایل ترک حرفه از نظر دانشجویان بر حسب اولویت

نظر منفی نسبت به پرستاری در بین دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر بود (جدول۲). بر طبق یافته‌های این پژوهش شش دلیل عمده گزارش شده برای ترک رشته‌ی پرستاری از دید دانشجویان به ترتیب اولویت عبارت از نداشتن پایگاه مثبت اجتماعی، ناهماهنگی واقعیات با تصورات اولیه، وجود شکاف طبقاتی بین پزشکان و پرستاران، پایین بودن میزان حقوق و دست مزد پرستاران، نگرش منفی افراد تیم پزشکی به رشته‌ی پرستاری ونامناسب بودن محیط کار بالینی بودند (نمودار۲).

بحث

از آن جا که تمایل به ترک حرفه‌ی پرستاری و میزان رضایت پرستاران، شاخص‌های مهمی جهت تخمین کیفیت وکمیت مراقبت‌های بهداشتی ارایه شده به جامعه است، تحقیقات زیادی در این زمینه صورت گرفته است. بیرچ و هم‌کاران در بررسی خود مطرح کردند که مطالعات اولیه که در دهه‌ی ۶۰ و ۷۰ در این زمینه انجام شده، بیشتر بر روی خصوصیات فردی دانشجویان از جمله توان علمی و شخصیتی آنان تمرکز داشته است (۱۳). تحقیقات لینداپ بیشتر متمرکز بر تأثیر عوامل خارجی مثل درآمد کم و استرس شغلی بود که این عوامل در نتایج حاصل از این بررسی نیز جز اولویت‌های عمده مطرح بود (۱۵و۱۴،۵). گلوسوپ به اهمیت رضایت دانشجویان از نحوه‌ی آموزش و محیط کار بالینی، به عنوان عوامل مهم باز دارنده دانشجویان از ترک تحصیل، اشاره می‌کند (۸). چنان که در بررسی حاضر نیز نامناسب بودن محیط کار بالینی، از اولویت‌های دلایل ترک رشته پرستاری بوده است.عدم هماهنگی واقعیات با تصورات اولیه‌ی دانشجو، اولویت دوم دلایل تغییر رشته در این بررسی بوده است که در این زمینه‌های و هم کاران نیز انتخاب نادرست رشته در اثر عدم اطلاعات کافی را یکی از دلایل مهم ترک رشته‌ی پرستاری می‌دانند که منجر به ایجاد ناهماهنگی بین واقعیت موجود و آن چه که دانشجو انتظار داشته است، می‌گردد (۱۶). قدمگاهی نیز در این زمینه می‌نویسد: اغلب افراد اطلاعات کافی در مورد مشاغل و

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

دوره‌های تحصیلی ندارند و نمی‌توانند تشخیص دهند که فعالیت‌هایی را که بر می‌گزینند مورد علاقه‌شان هست یا نیست. بنابراین در بسیاری موارد به دلیل تصویر نادرست و شناخت ناقص، بعدها دچار تناقص و ناهماهنگی می‌شوند و نمی‌توانند خود را با انتظاراتی که در حرفه‌ی آن‌ها وجود دارد، تطابق دهند (۱۷). از دلایل دیگری که در این پژوهش برای ترک رشته مطرح شده است، مسایل اقتصادی و مالی است که هاخ و هم کاران و لادر و همکاران نیز در بررسی‌های خود از آن به عنوان دلایلی یاد کرده‌اند (۱۸و۱۶). اهرنفلد و هم‌کارن به نقل از آلن می‌نویسند: در بررسی دلایل ترک رشته در بین دانشجویان پرستاری آمریکایی آفریقایی تبار، مشخص شد که مسایل روانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند که از اهم آن‌ها می‌توان به احساس انزوا، عدم دریافت اطلاعات کافی ازرشته قبل از ورود، نداشتن الگوی نقش مناسب، دورنمای شغلی مبهم و نداشتن ارتباط با افراد حرفه‌ای موفق در رشته، اشاره کرد (۱۹). صابریان نگرش افراد جامعه نسبت به رشته پرستاری و تصویر غلط و نامطلوب این حرفه در اذهان عمومی را از دلایل دل سردی دانشجویان نسبت به آن دانسته که خود می‌تواند بر کیفیت درسی وکاری دانشجویان تأثیر نامطلوبی بگذارد (۲۰). در بسیاری از بررسی‌ها نگرش منفی پرستاران شاغل و سایر پرسنل تیم بهداشتی و قوانین سخت بخش‌های بیمارستانی از دیگر عوامل گزارش شده برای ترک تحصیل در رشته پرستاری به شمار می‌رود (۹)، که در این پژوهش نیز یافته‌ها به وجود چنین عواملی دلالت می‌کنند. برخی از اولویت‌های اصلی دلایل ترک رشته دراین بررسی مثل نداشتن پایگاه اجتماعی مناسب، عدم هماهنگی واقعیت با تصورات اولیه، عدم شناخت افراد و جامعه نسبت به حرفه و نامناسب بودن محیط کاری و محدوده‌ی حرفه‌ای در بررسی‌های آلن و هم کارانش و هرگز هم به‌عنوان دلایل با اهمیت مطرح شده‌اند (۲۳و۲۲). همان‌گونه که یافته‌های این بررسی نشان داد، دانشجویان پسر بیشتر از دختران نظر منفی نسبت به رشته‌ی پرستاری دارند، تحقیقات جولایی و هم‌کاران نیز موید این مطلب می‌باشد (۲۴).

نتیجه‌گیری

در مجموع به نظر می‌رسد که دلایل عمده و اساسی ترک رشته‌ی پرستاری که بار سنگینی را به سیستم اقتصادی و بهداشتی درمانی جوامع وارد می‌کند، در بسیاری از کشورها تقریباً مشابه است و لذا ارایه‌ی فراخوانی برای ارایه راه کارهای مناسب جهت تعیین نارسایی‌هایی که منجر به این معضل می‌گردد، ضرورت دارد. چرا که اگر سیستم آموزشی وبهداشتی نتوانند دلایل دقیق و منطقی این واپس زدگی را به درستی شناسایی کرده و تدابیری جهت حفظ و ابقای پرستاران و دانشجویان، اتخاذ کنند، جامعه با بحران جدی کمبود پرستار روبرو خواهد شد و منابع مالی، وقت و انرژی زیادی که صرف پذیرش و تربیت این نیروی حرفه‌ای گردیده، به هدر خواهد رفت.

تشکر و قدردانی

پژوهش‌گر مراتب‌سپاس خود را از دانشجویان پرستاری و مسوولین دانشکده‌ی پرستاری زنجان که هم کاری صمیمانه‌ای را در مراحل اجرایی نشان داده‌اند اعلام می‌دارد

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

منابع

1- Coakly Al - L. The research for strategies to reduce nurse wastage. *Professional Nurse*. 2003; 14 (11): 27-33.

2- Harvey V, Mcmurry N. Student's perceptions of nursing. Their relationship to attrition. *Journal of Nursing Education*. 2002; 30(8): 383-8.

۳- مرندی علیرضا و هم کاران . سلامت در جمهوری اسلامی ایران، سازمان بهداشت جهانی و یونیسف . انتشارات وزارت بهداشت درمـان و آموزش پزشکی. ۱۳۷۷.

4- Leovy J. Attrition rates soar in nursing programs. *Times*. 2001.

5- Lindop E. Individual stress among nurses entraining, why some leave while other stay. *Nursing Education Today*. 2000; 11: 110-20.

6 - Porter BM. The relationship of specific components of baccalaureate nursing curriculum. Eulrance Requirements, Attrition rates and passage. Rates of programs an state Board Examination. [dissertatian]. Lovisville, University of Rentucky; 2005.

7- Kohler PA, Edwards T. High School students perception of nursing as a career choice. *Journal of Nursing Education*. 2006; 29(7): 26-30.

8- Glossop C. Student nurse attrition from pre-registration courses: investigating methodological issues. *Nurse Education Today*. 2007; 21: 170-80.

9- Royal College of Nursing Australia (RONA). Submission to the inquiry into long term strategies to address the aging of the Australian population over the next 40 years; 2007.

۱۰- گلچین، ماهرخ. بررسی رضایت شغلی پرستاران شاغل بیمارستان‌های آموزشی استان زنجان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۷۲.

۱۱- میرصدرایی، مهین. بررسی و مقایسه میزان شیوع افسردگی واکنشی بین مربیان پرستاری و دبیران زن شهر مشهد، دانـشگاه علـوم پزشـکی ایران، ۱۳۸۰.

12- Sandi ford J. Predictor factors for first semester attrition in nursing students. Council for the Study of Community Colleges, Dallas, Texas. 2003.

13- Birch J. To be nurse or not to be nurse. Royal College of Nursing, London; 2005.

14- Lindop E. Giving up. *Nursing Times*. 2005; 84(5): 54-6.

15- Lindop E. Individual stress and relationship to termination of nurse training. *Nursing Education Today*. 2008; 21: 172-4.

16- Huch L, Gutsch K. Nursing education: developing specification equations for selection and retention. *Journal of Professional Nursing*. 2002; 8: 170-5.

۱۷- قدمگاهی، سیدجواد. بررسی نظرات پزشکان متخصص و سرپرستاران در مورد وظایف پرستاران بالینی شاغل در بیمارسـتان‌هـای دانـشگاه علوم پزشکی مشهد، ۱۳۷۰.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]

18- Lauder W G. Curse-related family and financial problem of mature nursing students. *Nurse Education Today*. 2005; 18: 419-23.

19- Ehrenfeld M. Reasons for student attrition on nursing courses. *Nursing standard*. 2006, 11(23): 97.

۲۰- صابریان، معصومه. بررسی مقایسه نگرش والدین و دانشجویان پرستاری ساکن شهرستان در مورد رشته پرستاری. فصل نامه پرستاری و مامایی ایران؛ شماره۱۹-۱۷، ۱۳۷۷

21- Parker TJ. Project 2000 , student's perception of their training. *Journal of Advanced Nursing*. 2006; 24(4): 771-8.

22- Allen M, Nureley J, Scoyy-warner M. Recruitment and retention of lolack student in Baccalaureate nursing program. *Journal of Nursing Education*. 2008; 3: 107-16.

23- Hughes P. Report on attrition from pre-registration nursing and midwifery courses at the University of Sheffield; 2003.

۲۴- جولایی، سودابه و هم کاران. بررسی نظرات دانشجویان پرستاری دانشگاه های علوم پزشکی تهران نسبت به پرستاری و دلایل ترک آن. مجله پژوهش پرستاری؛ دوره۱، شماره۱، تابستان ۱۳۸۵

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1388.2.3.7.9]